

Valikkursus „Pärimusõpetus“

1. VALIKKURSUSE ”PÄRIMUSÕPETUS” lühikirjeldus

Valikkursuse ”Pärimusõpetus” eesmärk on suunata õpilast mõtlema selle üle, et Eesti- ja Setomaa rahvas on uskunud ja usub maagiliste võimetega puudesse, allikatesse ning on elanud kooskõlas loodusega. Et austada esivanemaid, tuleb väärtustada nende elulaadi, kombeid ja väärtushinnanguid ning loomingut, milles väljenduvad mõtted, ideaalid, unistused, usk ja traditsioonid. Kursusel käsitletavat tekstid, filmid, videod ja helisalvestised aitavad mõista kultuuri tähtsust ning määratlema ennast ja oma osa rahvuskultuuris ja selle talletamisel. Pärimuskultuuriga tegelemine võimaldab õpilasel mõtestada kõiki väärtusega seonduvaid probleeme, näiteks eetilisus, põhimõtted ja neile kindlaksjäämine, inimeseks olemise printsiibid, mälestuste hoidmine, pere ja kodukandi inimeste ning nende tõekspidamiste aktsepteerimine; enda tundmine kogukonna liikmena ja selle väärtusliku vara hoidmine. Õppekeskkonna valik ning õppekorraldus aitavad õpilasel mõista kultuuritraditsioone ning väärtustada esivanemate kultuuripärandit. Õppetunnid toimuvad lisaks koolikeskkonnale muuseumides, arhiivides, loodusradadel, kirikutes, külades.

2. ÕPITULEMUSED

Õpilane:

- 1) väärtustab esivanemate elulaadi, kombeid ja väärtushinnanguid ning peab oluliseks nende järjepidavuse säilitamist;
- 2) väärtustab kultuuripärandit ja selle hoidmine muutub temale tähtsaks;
- 3) seostab tänapäeva minevikusündmustega ja oskab näha tänaseid võimalusi kultuuriloo arengus;
- 4) tunnetab oma oskusi, võimalusi kohaliku keele ja kultuuri säilitamisel ning arendamisel;
- 5) mõistab seto keele kasutamise olulisust nii kõnes kui ka kirjas;
- 6) seostab oma teadmisi loova praktilise tegevusega ja osalemisega kohaliku kogukonna tegemistes;
- 7) tunneb traditsioonilist seto vaimset ja esemelist kultuuri ning mõistab nende muutumist ajas;
- 8) tutvub pärimuse uurimise ja talletamise võimalustega, kogub vanavanematelt või vanematelt kooliaja mälestusi.

3. ÕPPETEGEVUS

Õpilane:

- 1) tutvub Setomaa kultuurilooga, keskendudes uurima Setomaa muinasasustust, Setomaa elu-olu Vene tsaaririigi koosseisus, Petseri kloostri roll Setomaa inimeste elus, elu pärast Tartu rahulepingut (nt perekonnanime panek, hariduse areng, Petseri Põhjalaagri roll jne);
- 2) õpib tundma vaimset (rahvaluule ülevaade) ja esemelist kultuuri (rahvariided, ehted, käsitöö, ravimtaimed); taluarhitektuuri praktiliste tegevuste (õppekäikude jms kaudu);
- 3) kuulab- mõtleb-arutleb teemadel rahvalaul (leelo, itk); Seto lauluemad - Vabarna Anne, Miku Ode, Hilana Taarka jt; eepos „Peko“, etendus „Peko“ ja Peko tõlgendamine (orienteerumisklubi jne); uskumus, müüt, muinasjutt, naljand, anekdoot, kavalus, juhus,

- mõistatus, keerdküsimus, internetinali (kas ka Setomaal?); Seto leelotraditsiooni hoidmine tänapäeval (UNESCO, kaasajal leelokoorid Setomaal ja kaugemal, etendused, filmid jne);
- 4) uurib setode paganlikku ja usulist kombestikku, rahvakalendri tähtpäevi ja traditsioone (minu pere, suguvõsa traditsioonid); osaleb tundides Värskas Püha Jüri kirikus;
 - 5) otsib vastuseid küsimusele „Kuidas tõlgendada pärimust?“, vaadates etendust „Peko“ ja mängufilm „Taarka“ jne;
 - 6) arutleb hariduse ja kirjanduse üle, uurides märkmeid esimestest koolidest ja kooliõpikutest „Setu lugemik“, „Kodotulõ“ jt; oma kooli loost; lugedes S. Suhonen, P. Hagu „Pekot“; Paul Haavaoksa luulet jne;
 - 7) tutvub (praktiliselt) paikkondliku asustuse, külade – külatüüpidega, külade kujunemise lugudega; pühade objektidega (lätted, puud jms); erinevate taluhoonetega (elamu ja selle sisustus; kõrvalhooned); kogukonna hoonetega (tsässonad, kirikud, külatared?) vanasti ja kaasajal;
 - 8) võtab teadmiseks, mida tähendab ja arendab mõtteid teemadel: kultuuripärand ja selle kaitse; UNESCO tegevus maailma kultuuripärandi kaitsmisel (seto leelo jt); muuseumid kui mälu paigad (Eesti Rahvaluule arhiiv, Eesti Rahva Muuseum; Setomaa muuseumid); pärimuse tutvustamine turismis ja reklaamides (giiditöö, brošüürid, suveniirid, infopunktid); pärimuskultuuriga seotud üritused (Seto Kuningriigipäev, Seto Folk, vabaõhulavastused, orienteerumisklubi Peko üritused); pärimusmuusikaga tegelevad rühmad (Zetod, Verska Naase, Kuldatsäuk, Meremäe Mehe, pillimehed jt); seto toit ja selle reklaam;
 - 9) arendab pidevalt kõnelemis- ja kirjutamisoskust järgmiste tegevuste kaudu: omakeelne suuline väljendusoskus (kahekõne, ettelugemine ja rahvajuttude jutustamine, Setomaa-teemalise ettekande koostamine, näited ilukirjandusest), kuulamisülesanded ja nende põhjal suulise väljendusoskuse arendamine; setokeelsete lühikokkuvõtete ja kahekõnede kirjutamine, praktiline seto keele õpe (lünktekstid, harjutused; lühiülevaade käänamisest ja pööramisest); setokeelsete ajakirjandusväljaannete lugemine ja saadete kuulamine;
 - 10) kogub mälestusi oma vanavanematelt, vanematelt, sugulastelt või seto keelt ja pärimust tundvalt inimeselt; koostab saadud informatsiooni põhjal lühiuurimuse;
 - 11) osaleb üritustel, projektipäevadel, tundides Seto Talumuuseumis (Setomaa muuseumides).